

KEURUUN KAUPUNKI

Tarkastuslautakunta

Arviointikertomus 2020

Keuruun kaupungin tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2020

Keuruun valtuuston nimeäminä tarkastuslautakunnan jäseninä olemme kuntalain 121 §:n 2 momentin mukaisesti suorittaneet vuodelle 2020 valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen seuranta ja arviointia.

Keuruun kaupungin tilintarkastuksesta vastaa BDO Audiator Oy ja vastuullisena tilintarkastajana on toiminut HT, JHTT Nina Nieminen.

Tarkastuslautakunta on toteuttanut tehtävänsä perehtymällä johtoryhmän ja hallintokuntien raportteihin, pyytämällä informaatiota johtavilta viranhaltijoilta, kaupunginhallituksen ja valtuuston johdolta sekä tilintarkastajalta.

Tarkastuslautakunta on suorittanut tutustumiskäynnin Jaakonsuon puhdistamoon syksyllä 2020.

Toimintavuoden aikana lautakunnan jäseniä on osallistunut tarkastuslautakunnille tarkoitettuihin opetus- ja koulutustilaisuuksiin.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano:

- puheenjohtaja Tapio Paappanen
- varapuheenjohtaja Helena Kukkamo
- Sanna Turunen
- Esa Ryyänen
- Raimo Viitanen

Vuoden 2020 tapahtumien arviointi

1. Katsaus valtuustokauteen 2017–2020

Tarkastuslautakunnan työ käynnistyi 1.6.2017 kesken vuotta vaalijärjestelmän muutoksesta johtuen.

1.1

Hallintosääntö

Kuntalain muutoksen myötä hallinnon monet ohjeet saatiin koottua yhdeksi kokonaisuudeksi - hallintosäännöksi. Valtuusto hyväksyi uuden hallintosäännön kokouksessaan 22.5.2017 muutoksella, jossa lautakuntien puheenjohtajien edellytettiin olevan valtuuston jäseniä. Päätös oli onnistunut.

Hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus:

- antaa valtuustolle raportin konserniyhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehittymisestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä kaksi kertaa vuodessa;

- arvioi vuosittain omistajaohjauksen tuloksellisuutta kuntakonsernin kokonaisedun toteutumisen, riskienhallinnan ja menettelytapojen kannalta ja teettää ulkopuolisen arvioinnin **kerran valtuustokaudessa**;
- käsittelee ulkopuolisen arvioinnin tulokset ja johtopäätökset valtuuston puheenjohtajiston kanssa.

Tarkastuslautakunnan suorittamien selvitysten ja näkemyksen mukaan edellä esitetyistä asioista ei ole toimeenpantu viimeisellä valtuustokaudella 2017–2021.

1.2 Konserniohje

Konserniohje saatiin myös edellisen valtuuston päätettäväksi kokoukseen 22.5.2017. Ohjeen valmistelutyö ei kaikilta osin ollut onnistunutta. Tytäryhtiöiden - Keuruun Sähkö Oy:n ja KeuLink Oy:n - rooli valmistelutyössä jätettiin liian vähäiseksi. Lisäksi Keuruun kaupungin ja tytäryhtiöiden välille solmittujen osakassopimusten sisältöä ei riittävän yksityiskohtaisesti otettu valmistelussa huomioon.

Edellä esitettyjen asiakirjojen valmisteluprosessissa ihmetystä herätti tytäryhtiöiden kohtelu. Ohjeet kuitenkin ulottuvat Keuruun kaupunkikonserniin kokonaisuutena, joten ***tarkastuslautakunnan arvion mukaan valmisteluun osallistumisesta tytäryhtiöt poissulkeva taktiikka oli virheratkaisu.***

1.3 Keuruun strategia

Kaupunkistrategia on valtuuston tahdonilmaus siitä mitä halutaan saada aikaan. Strategiasta pitää olla johdettavissa **tavoitteet** hallintokunnille. Tavoitteiden on toteutettava kuntalaisten tarpeita, niiden on oltava realistisia, haastavia, konkreettisia, hyvin mitattavissa ja arvioitavissa.

Strategian valmisteluprosessista ei ole hyvää kerrottavaa. Johtoryhmässä asiaa ei käsitelty ollenkaan ja jälleen tytäryhtiöt blokattiin valmistelun ulkopuolelle. Valtuustoa ei haluttu osallistaa valmisteluun eikä sieltä nousseita muutosehdotuksia otettu käsiteltäväksi. Seminaarityöskentely keskeytettiin.

Strategian nimeksi tuli ***"Lapsiperheiden paratiisi"***. Kysymyksiä heräsi myöhemmin siitä, että mitä käytännön toimenpiteitä oli suunniteltu tai tehty strategian toteuttamiseksi? Millä tavoin strategian edellyttämää kaupunkikuvaa oli tarkoitus markkinoida? Johtoryhmätasolla asiaa ei vuoden 2018 aikana käsitelty ollenkaan.

Strategiaan kirjattiin yhdeksi päämääräksi ***"johtamisella hyvinvointia"***. Valtuustokauden aikana viranhaltijaorganisaatioon tuotettiin kuitenkin pahoinvointia. Johtoryhmän toiminta lamaantui, työilmapiiri tulehtui, työtä tekeviä ihmisiä kuultiin, mutta ei kuunneltu. Havaittuja epäkohtia nostettiin keskusteluun kolmen vuoden aikana kaupunginjohtajan ja luottamus päättäjien välisissä kehityskeskusteluissa. Epäkohtiin ei kuitenkaan tullut korjausta.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan avoin vuorovaikutus kaupungin johdon ja johtavien viranhaltijoiden välillä katosi ja loppuvuodesta 2020 tultiin tilanteeseen, että luottamusta ei enää ollut kaupunginjohtajaa kohtaan ja hän irtisanoutui.

1.4

Pandemian myötä tullut ohjeistus vuonna 2020

Suomea kohtasi maailmanlaajuinen koronapandemia, jonka johdosta maaliskuussa valtioneuvosto linjasi rauhanaikaisen historiamme tiukimmat rajoitukset yhteiskunnan toimintaan ottamalla käyttöön viikolla 12 valmiuslain.

Julkisen sektorin työnantajien tuli määrätä etätöihin kaikki ne, joiden kohdalla se olisi mahdollista. Keuruun kaupungissa tällaista työntajamääräystä ei annettu, vaan johtavat viranhaltijat siirtyivät oma-aloitteisesti etätöihin, koska he katsoivat valtioneuvoston suositukset velvoittaviksi. Kaupungin johdossa pandemiaohjeistusta tärkeämmäksi nousi hotelli Keurusselän hankintaprojekti, mikä uutisoitiin medialle viikolla 13 tyylillä ”*kaupat on tehty*” vaikka asiaa ei oltu käsitelty virallisena kokousasiana edes kaupunginhallituksessa.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan terveysturvallisuuden olisi pitänyt kaupungin johdossa olla tärkeämmässä roolissa kuin mitä se maaliskuussa 2020 oli. Johtavien viranhaltijoiden siirtyminen oma-aloitteisesti etätöihin oli oikea ratkaisu.

1.5

Luottamushenkilöorganisaatioon tehdyt toimenpiteet

Loppuvuodesta valtuusto päätti valtuuston uudeksi kokoonpanoksi 31 jäsentä. Samassa yhteydessä olisi ollut hyvä, jos valtuustoon olisi saatu päätettäväksi viranhaltijaesitys luottamusorganisaatiosta. Useista pyynnöistä huolimatta selaista ei johtoryhmä kyennyt tuottamaan.

Tarkastuslautakunta toteaa, että jos asian valmistelu olisi nähty tärkeänä jo heti vuoden 2020 alussa, niin aika olisi ollut riittävä tarvittavien muutosten tekemiseen alkuvuodesta 2021 ja uusittu luottamushenkilöorganisaatio olisi ollut käytössä uusille päättäjille kuntavaalien jälkeen.

2. Katsaus Keuruun kaupungin taloustilanteeseen

2.1

Valtuustokauden talouden toteutuminen kaupungissa ja valtakunnassa

Valtuustokauden alusta kaupungin toimintakulut ovat kasvaneet 1 milj. euron vuosivauhtia. Tilikaudella kaupungin toimintakulut olivat 80 198 282 euroa ja ne pienenevät edelliseen vuoteen verrattuna 1 206 142 82 euroa (1,5 %) eli kuluissa palattiin vuoden 2018 tasolle.

Toimintatuottojen kohdalla alenema on suhteellisesti suurempaa. Toimintatuotot olivat 20 789 915 euroa ja ne olivat 985 709 euroa pienemmät (-4,5 %)

kuin edellisenä vuonna, jolloin tuotot alenivat -6,7 %. Vaikka tilivuosi oli poikkeuksellinen ja tuottojen alenemaan on selkeät syyt, tunnustettava kuitenkin on, että kaupungin tulot ovat alentuneet koko valtuustokauden. Yhteensä tuotot ovat pienentyneet 1,7 milj. euroa.

Vaikka kaupungin toimintakate aleni vain hieman edellisestä vuodesta (-1 %), vuosikate muodostui kaupungin historian parhaimmaksi ollen yli 7,2 milj. euroa (vertailuna edellinen vuosi 1,9 milj. euroa). Vuosikatteen huimaan parannukseen oli syynä: **valtio avusti avokätisesti kuntakenttää lisäämällä valtionosuuksia enemmän kuin koronahoitoon syntyi kustannuksia.** Myös verotulojen osalta saatiin kompensatiota koska edellisenä vuonna sitä rasittivat verokorttiuudistus ja tulorekisteriin liittyvien ongelmat. Myös yhteisöverojen jako-osuutta muutettiin kuntakenttää suosivammaksi.

Oheisessa taulukossa kuvattu valtuustokauden meno- ja tulokehitys ja keskeiset tunnusluvut vuosina 2017-2020 (1000 euroa):

Tunnus	2017	2018	2019	2020	muutos 2017/2020
Toimintatuotot	22 535	23 328	21 776	20 790	- 8,4 %
Toimintakulut	-78 081	-80 122	-81 404	-80 198	2,7 %
Toimintakate	-55 547	-56 788	-59 628	-59 408	-7,0 %
Vuosikate	6 709	5 028	1 881	7 232	+7.8 %

Toimintakate kuvaa kaupungin oman toiminnan tulo- ja menokehityksen ja huomataan, että toimintatuotot ovat alentuneet koko valtuustokauden, toimintakulujen osalta kasvu on ollut maltillista ja onkin arvokasta, että kasvu saatiin viimeisenä valtuustovuonna taitettua. Kaupungin omassa toimintaympäristössä ei tapahtunut olennaisia muutoksia, mutta luonnollisesti jouduttiin sopeutumaan pandemian tuomiin vaatimuksiin kaikilla toimialoilla ja mm. kirjastot ja uimahallit olivat pitkiä jaksoja kiinni, jolloin myös tulovirta jäi saamatta.

Valtuustokaudella on nähty sekä yksi huonoimmista että yksi parhaimmista tilinpäätöksistä. Vaikka tilivuosi näyttää erinomaiselta, on syytä nähdä metsä puilta. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan huolet kuntien toimintaympäristössä ja taloudessa eivät ole hävinneet mihinkään. Ne on tietoisesti jätetty koronan varjoon. Uusi kesällä valittava valtuusto saa suuren työn ja vastuun osakseen.

Kokonaisuutena kuntien tilikauden tulos parani lähes kaikissa kunnissa Suomessa ja se ylitti myös syksyllä 2020 tehdyn ennusteen. **Kunnat saivat koronatuokea noin 3 miljardia euroa**, mikä oli valtion antelias kädenojennus kunnille. Tämä näkyy alla olevassa taulukossa erityisesti voimakkaasti kasvaneissa valtionosuuksissa sekä vuosikatteissa. Kuntien tilikauden yhteinen tulos oli + 1,7 mrd. euroa (vuosi 2019: 200 milj. euroa negatiivinen) ja tulos oli ylijäämäinen lähes kaikissa kunnissa, Keuruu mukaan lukien.

Keskimäärin kuntien vuosikate parani lähes 100 % (vuosi 2019: -13,4 %), joten Keuruun erittäin hyvä vuosikate oli tässä erinomainen poikkeus. Vuodet eivät ole vertailukelpoisia keskenään ja muutokset rajuja, sillä edellisellä vuonna Keuruu oli toisessa ääripäässä.

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Manner-Suomen kuntien yhteensä laskettu toimintakate heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna -3,1 %,

mutta heikkeneminen oli maltillisempaa edelliseen vuoteen verrattuna (-4,5 %). Keski-Suomen kuntien osalta ennakoarvioiden mukaan toimintakate jopa parani ja Keuruun osalta oltiin lähellä nollatulosta. Muita tunnuslukuja on esitetty alla olevassa taulukossa, mistä voidaan havaita, että **vuosikatteen huima parannus johtuu pääosin valtion koronatuista ja Keski-Suomen kunnat Keuruu mukaan lukien olivat tämän jaon hyötyjiä.**

Tunnus	Valtakunnallinen taso	Keski-Suomen kunnat	Keuruu
Toimintakate	-3,1 %	1,8 %	-0,4%
Verotulot	+4,0 %	+3,9 %	+5,1 %
Valtionosuudet	+27,2 %	+22,1 %	+12,8 %
Vuosikate	+97,1 %	+609,6 %	+284 %
Vuosikate poistoista	+171 %	+139,5 %	+145,5 %
Investoinnit	+5,0 %	+2,1 %	-7,6 %
Lainakanta	+6,9 %	-1,6 %	-1,0 %

2.2

Talousarvion toteutuminen

Käyttötalouden toimintatuotot toteutuivat 867 901 euroa heikompana kuin muutetussa talousarviossa oletettiin (toteutuma 97,2 %), toimintakulut pysyvät muutetun talousarvion raamissa niukasti (alitusta 710 544 euroa, 0,8 %). Toimintakate toteutui näin ollen 157 357 euroa talousarviota heikompana. Sekä toimintatuottoihin että toimintakuluihin tehtiin tilikauden aikana vähäisiä talousarviomuutoksia kaikille toimialoille nettovaikutukseltaan -168 000 euroa.

Kaupungin verotulot olivat tilivuonna 35 431 386 euroa, ja toteuma oli hyvin lähellä alkuperäistä talousarviota. Talousarviomuutoksella vähennettiin veroluovariota 685 000 euroa ja lopulta toteuma oli 615 000 euroa parempi kuin muutettu talousarvio (1,8 %) Valtionosuuksissa huomioitiin tulevat koronatuotet hyvin ja talousarviomuutoksilla lisättiin 2,1 milj. euron lisäarvio valtionosuuksiin, mikä toteutuikin täydellisesti.

Talousarviomuutosten vuoksi kaupungin vuosikate parani 1,0 milj. euroa, mikä toteutui vieläkin parempana yli 7,2 milj. euron vuosikatteenä, joka Keuruun kaupungille on erinomainen luku.

Tilikauden tulos poistojen jälkeen oli ylijäämäinen 2 261 767 euroa ja toteutui siten parempana kuin muutetussa talousarviossa (+ 1 347 360). Alkuperäisen talousarvion ylijäämä arvioitiin maltillisen niukaksi 340 360 euroa. Tilikauden ylijäämäksi muodostui sama 2,26 milj. euroa, koska tilinpäätössiirtoja ei tehty.

Poistot ja arvonalentumiset olivat 280 114 euroa arvioitua pienemmät, ollen noin 5 milj. euroa.

Investointien toteutuma-aste oli koko kaupungin osalta 99 % suunnitelluista investoinneista, mikä parani edellisestä vuodesta (96,5 %). Erityistä parane- mista tapahtui peruskaupungin osalta, jossa suunnitellut investoinnit toteutui- vat 97 prosenttisesti kun edellisenä vuonna jäätiin 69 prosenttiin. Liikelaitosten osalta toteuma oli hieman talousarviota suurempia. Vesilaitoksella palattiin puhdistamon valmistumisen jälkeen normaalimpaan investointitasoon, sen si- jaan vuokrataloasunnoilla asuntojen osto kaupungilta aiheutti voimakkaan in- vestointipiikin, johon oli kyllä talousarviossa varauduttu.

Investoinnit netto	Talousarvio	Toteutuma	Toteutuma-aste eur %
Peruskaupunki	4 270 000	4 141 430	97,0 %
Keuruun Vesi liikelaitos	1 260 000	1 282 023	103,4 %
Keuruun Vuokra-asunnot liikelaitos	1 872 000	1 935 182	101,7 %
Yhteensä	7 402 000	7 358 635	99,4 %

2.3 Kaupungin tunnusluvuista

Tunnusluvuista merkittävimmät muutokset kokivat jälleen ne, jotka ovat vuosi- katteeseen sidottuja: vuosikate / poistot % ja investointien tulo-rahoitus %, jotka paranivat merkittävästi edellisestä vuodesta ja palattiin valtuuston alku- vuosien tasolle. Vuosikatteen suhde poistoihin kuvaa sitä osuutta poistoista, joka voidaan kattaa vuosikatteella. Kun suhdeluku ylittää 100 % vuosikate riit- tää poistoihin täysimääräisesti. Tilivuonna Keuruun suhdeluku oli hyvän vuosi- katteen ansiosta hyvä 145,4 %, kun se edellisenä vuonna oli vain 37,4 %. In- vestointien tulo-rahoitus -tunnusluku kuvaa sitä määrää investoinneista, joka voidaan kattaa omalla tulo-rahoituksella ja tilivuonna näin voitiin tehdä koska tunnusluku oli 120,2 % edellinen vuosi oli heikko 29,1 %.

Kaupungin lainakanta väheni tilikaudella lähes 1 milj. eurolla ja lainamäärä oli vuoden 2020 lopussa 57 757 969 euroa. Lainakanta asukasta kohti laski edel- lisestä vuodesta vain 25 eurolla ollen nyt 6 087 euroa/asukas, koska myös kaupungin asukasluku jatkoi alenemistaan (-112 asukasta). Vuonna 2019 tilin- päätöksen tuli uutena tunnuslukuna lainojen ja vuokravastuiden määrä ei ole olennaisesti lainavastuita suurempi (6 233 euroa/asukas) koska kaupungilla ei ole merkittävästi vuokrasopimuksiin sidottuja vastuita. Tunnusluku pysyi edelli- sen vuoden tasolla.

Omavaraisuusaste palasi edellistä heikompaan vuoteen edeltävälle tasolle ollen 39 % (ed. vuonna 37,6 %). Tunnusluku tarkoittaa oman pääoman suhdetta ta- seen loppusummaan eli mitä pienempi tunnusluku sitä enemmän taseen lop- pusummasta on vierasta pääomaa.

2.4 Havainnot ja konsernitilinpäätöksestä

Kaupungin tapaan myös **konsernin** vuosikate palasi edellisen vuoden hyvälle tasolle ollen nyt 11,5 milj. euroa (ed. vuonna 6,5 milj. euroa ja sitä edeltävinä vuosina 10 milj. euroa ylitettiin joka vuosi).

Konsernin lainakannassa ei nähty edellisten vuosien suurta kasvua, joka oli vain noin 0,5 milj. euroa. Keuruu-konsernilla on kuitenkin mittava lainasalkku 110,6 milj. euroa joka asukasta kohden tekee lähes 11 661 euroa/asukas. Keuruun kaupunki on päässyt niiden 10 suurimman suomalaisen kunnan joukkoon, joilla suurin asukaskohtainen konsernilainasalkku. Valtaosa konsernin lainakannasta johtuu edelleen Keski-Suomen sairaanhoitopiirin sairaalainvestointeihin kohdistuneista lainoista. Konsernin lainakanta on kasvanut valtuustokaudella 2017-2020 yli 10 milj. euroa.

2.5 Konsernin sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Valtuustokauden aikana on toteutettu arviointimenettelykysely sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan selvittämiseksi. Toimintakertomuksessa on kuvattu yhteenveto saaduista vastauksista.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan jatkossa on syytä kiinnittää huomiota riskien tunnistamiseen, arviointiin ja hallintaan, koska tieto on pysynyt samana sen ajan kun arviointimenettelyä on laadittu vuodesta 2016 alkaen.

2.6 Kuntalain mukainen arviointimenettely, kriteerien huomioiminen Keuruun kaupunkikonsernissa

Arviointimenettelystä säädetään kuntalain 110 §, 118 § ja 119 §:ssä.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Keuruun kaupunki ei ole lähiaikoina vaarassa joutua kuntalain mukaiseen arviointimenettelyyn, koska kaupungin ja kaupunkikonsernin taseessa ei ole kattamatonta alijäämää.

Kaupungin kannalta kriittisempiä ovat ne raja-arvot, jotka liittyvät kunnan rahoituksen riittävyteen tai vakavaraisuuteen. Arviointikriteerit ovat uuden kuntalain myötä uudistuneet ja niitä noudatetaan ensimmäisen kerran vuonna 2022, jolloin tulkinta tehdään vuosien 2020 ja 2021 perusteella.

Arviointimenettely kuntalain muutoksen myötä uudistuu ja joidenkin kriteerien osalta raja-arvot nousevat ja joidenkin osalta kriteeri vaihtuu. Jotta menettelyyn joudutaan, tulee kunnan taseessa olla kertynyttä alijäämää, jota ei olla katettu määräajassa.

Arviointimenettely voimassa olevien kriteerien mukaan:

Kriteeri	Raja-arvo /Toteuma	2020	2019	Toteutuminen
Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa/asukas ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa/asukas	Raja-arvo /Toteuma	-1000 /+863	-500 /+618	EI TÄYTY
TAI jos kahden viimeisen tilinpäätöksen mukaan seuraavat tunnusluvut täyttyvät				
1. Kuntakonsernin vuosikate negatiivinen (vuosikate eur/asukas)	Toteuma	+1 220	+672	EI TÄYTY
2. Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (2019: 19,88 %; 2020: 19,97 %)	Raja-arvo /Toteuma	21,0 /21,5	20,9 /21,5	TÄYTTY
3. Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernin keskimääräisen lainamäärän (2019: 6 558 €) vähintään 50 prosentilla	Raja-arvo /Toteuma	ei tiedossa /+11 661	+9 837 /+11 473	TÄYTTY
4. Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia	Raja-arvo /Toteuma	50,0 /116,3	50,0 /119,8	TÄYTTY

2.7 Yhteenveto

Kaupungin taloudellinen asema piristyi osana valtakunnallista kehitystä vuonna 2020 pääosin valtion avokätisten koronan korvaustoimien vuoksi. Metsä pitää nähdä kuitenkin puilta ja ymmärtää, että kyseessä ei ole pysyvä hyvä tilanne, vaan valtakunnallisesti kuntakenttä on edelleen kovien haasteiden edessä. Tarpeellista on pohtia tulevia talouden tasapainotoimia, vaikka taseen jäljellä olevat ylijäämät eivät siihen vielä pakota. Yhä useampi kriisikuntamittaristoon kuuluva tunnusluku on kuitenkin ylittänyt raja-arvon jo useana vuonna. ***Keuruun tilanne tältä osin ei ole kriittinen, mutta tarkkaa taloudenhoitoa ja erityisesti talouden tasapainoon ja tulo-rahoituksen riittävyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.***

On ymmärrettävä, että valtio tulee jatkossa valtionosuuksia kiristämällä pakottamaan kuntia sopeuttamaan toimintaansa, joten talouden tervehdyttämisen suunnittelu onkin viisasta aloittaa silloin, kun vielä ei ole kriittinen tilanne. Tarkastuslautakunta toteaa tyytyväisyydellä, että kaupunki on jo lähtenyt tähän työhön. Myös uudella kesäkuussa valittavalla valtuustolla on tässä paljon työsarkaa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että Keuruun kaupungissa talouden tasapaino otetaan vakavasti ja erityisesti taantuvaan tulovirtaan tulee kiinnittää huomiota. Vain tasapainossa olevalla kunnalla on valmiuksia palvella kuntalaisiaan parhaalla mahdollisella tavalla.

3. Sivistystoimi

3.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Sivistyslautakunnan tilipäätöksessä oli tuloja 5,3% arvioitua enemmän. Menot alittuivat yhdellä prosentilla, toimintakate oli 100,8%.

3.2 Toiminnalliset tavoitteet

Strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Hyvinvoinnilla veto- ja pitovoimaa, sekä selkeä ja kustannustehokas kaupunki- ja konsernirakenne jäivät tavoitteesta, koska kaikkia toimenpiteitä ei ole voitu aloittaa muiden selvitystöiden takia.

Sairauslomien seurannassa koronaepidemia osaltaan vaikutti sairauslomien määrään seurattaessa sairauspoissaoloja.

Varhaiskasvatuksen strategiaa tukevien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen osalta poikkeamia ei syntynyt.

Perusopetuksessa strategiaa tukevien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen osalta oppilaiden tuen tarpeiden kasvu haastaa koko ajan resurssoinnin.

Vaaditaan jatkuvia muutoksia voimassa oleviin toimintatapoihin, rakenteisiin ja käytäntöihin. Koulutukseen liittyen sivistystoimen toiminnalliset tavoitteet kuitenkin toteutuivat.

Sivistyslautakunnan tekemien tuntikehyslinjausten ja –ratkaisujen lisäksi sivistystoimen taloutta tasapainotettiin hakemalla erilaisia avustuksia vuodella 2020 yhteensä 17 kappaletta. Osa näistä oli suoraan koronapandemian kustannusten suoraan korvaamiseen. Sivistyslautakunta päätti 10.12.2020 tulorekisterin käyttöönotosta varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja määrättäessä 1.8.2021 alkaen. Nopealla aikataululla tulleet erilaiset rajoitukset, kiellot ja suositukset kuormittivat henkilöstöä. Sivistyslautakunta kokoontui vuoden aikana viisi kertaa.

Sivistystoimen osalta yksi merkittävä julkisuuteen noussut kokonaisuus oli Pihlajaveden koulun jatkosta päättäminen. Koulun jatkosta päätettäessä käytössä oli lapsivaikutusten arvioinnin tulokset, toiminnallinen pajakysely sekä kotiin Wilma-palvelun kautta lähetetty kysely oppilaille ja vanhemmille. Koulun jatkosta järjestettiin myös avoin keskustelutilaisuus. Koronapandemian vuoksi käsittely siirtyi syksylle 2020. Sivistyslautakunta esitti sivistysjohtajan pohjaehdotuksesta poiketen, että koulu jatkaa vuoteen 2025, jolloin arvioidaan tilanne uudestaan.

Kaupunginhallituksen käsittelyssä 26.10.2020 kaupunginjohtaja esitti koulun lakkauttamista sivistyslautakunnan esityksestä poiketen. Kaupunginhallitus päätti äänestyksen jälkeen, että koulun toiminta jatkuu ja toiminnan jatkamisen edellytykset selvitetään vuonna 2023.

3.3 Kirjastotoimi

Vuonna 2020 kirjastojen toimintaa leimasi koronaepidemia. Kirjastot olivat osin täysin suljettuina tai rajatusti avoinna. Tämä vaikutti siihen, että kaikkia toiminnallisia tavoitteita ei voitu toteuttaa. Poikkeusoloja hyödynnettiin henkilöstön osaamisen kehittämisessä, esimerkkinä tästä ovat suoritettut digiajokortit (7kpl).

4. Perusturvapalvelut

Perusturvalautakunnan talousarvio vuodelle 2020 on ylittynyt niin kuin edellisinäkin vuosina. Talousarvion toimintakate oli 37 069 760 €. Talousarvion muutos (lisäbudjetti) oli 1 202 540 €, ja muutoksen ylitys (poikkeama) on ollut siitä huolimatta 739 992 € (ed. vuonna 732 701 €).

4.1 Ylitysten taustatekijöitä

Koronapandemian hoito aiheutti noin 300 000 €:n lisälaskun. Loppuvuodesta 2019 Aluehallintovirasto (AVI) teki tarkastuskäynnit palvelutalo Seiponrantaan ja tehostetun palveluasumisen yksikköön Valkamaan. Tarkastuksen mukaan

henkilöstömitoitukset olivat riittämättömät AVI:n mittariston mukaan. Sen seurauksena vanhushpalveluihin perustettiin uusia vakansseja 6 kpl. Lisäksi Seiponrannan ja Valkamakodin yötyötä vahvistettiin ja Seiponrantaan palkattiin 2 uutta toimitilahuoltajaa.

Perusturvalautakunta teki valituksen AVI:n päätöksestä hallinto-oikeuteen, koska perusturvalautakunnan tulkinnan mukaan AVI:n käyttämä mittaristo ei ollut validi. Valituksen käsittely on edelleen kesken.

Uuden keskuskeittiön valmistumisen myötä ateriamaksujen hinta nousi huomattavasti. Näin suurta korotusta ei voitu kuitenkaan siirtää suoraan asiakashintoihin, joten siitä aiheutui vanhushpalveluille noin 200 000 € lisälasku. Vanhushpalveluiden talousarvio ylittyi 515 956 €.

Sosiaalityössä talousarvion ylitys suurelta osin johtui lastensuojelun sijaishoidon ostopalveluista. Ylitys oli 158 949 €.

Pienempiä talousarvion ylityksiä tuli työllisyyspalveluissa 46 922 € ja erikoissairaanhoidossa 87 142 €.

Perusterveydenhoidon talousarvio alittui 59 969 €.

Perusturvalautakunnan sektoria kokonaisuutena arvioitaessa talousarvion ylitykset johtuvat yllättävien menojen lisäksi jossakin kohdin tulojen yliarviointista. Esimerkkinä valtiontuen pieneneminen sotaveteraanien lukumäärän vähentyessä. Myös talousarvion raami on ollut liian tiukka.

Koronapandemiasta ja muista odottamattomista vaatimuksista johtuen perustehtävän toteuttaminen on ollut haasteellista ja henkilökunta on joutunut työskentelemään entistä kovemman paineen alla. Tilannetta ei ole helpottanut alati ja nopeasti vaihtunut ohjeistus mm. STM:stä ja THL:stä. Myös informaatiotulva on osin ollut ristiriitaista. Siitä huolimatta asetetuista tehtävistä on perusturvan hallintokunnan sektorilla suoriuduttu hyvin.

5. Tekninen toimi

Rakentaminen jatkui, ja suurimpia kohteita oli keskuskeittiö. Uusi keskuskeittiö korvaa terveystakeskusten keittiön. Se oli käynyt ahtaaksi ja työolosuhteet kärsivät. Myös yläkoulun keittiö muutetaan jakelukeittiöksi, mutta valmistuskeittiövalmius säilytetään. Näin uusi keskuskeittiö korvaa kaksi käytöstä pois jäävää keittiötä.

Keittiön rakentaminen aloitettiin 2020 ja keittiö valmistuu 2021 toukokuussa, jolloin käyttöönotto tapahtuu. Keittiössä tullaan valmistamaan noin 2 650 ruoka-annosta päivittäin. Kustannusarvio kokonaisuudessaan on 4,4 milj.€. Se sisältää kalustuksen ja varavoimakoneen. Kustannusarvio ei tule ylittymään.

Kunnallistekniikan osalta asetetut tavoitteet on toteutuneet hyvin. Katujen ja kevytväylien kuntoa on parannettu ja rakennettu uusia. Näillä toimenpiteillä on parannettu turvallisuutta. Myös katuvalaistusta on uusittu ja sen myötä saadaan energiasäästöjä.

5.1 Jätevedenpuhdistamo

Kun Jaakonsuon jätevedenpuhdistamon saneerausta suunniteltiin, niin silloin konsultin alustava arvio kustannuksista oli 3,8 milj.€. Puhdistamosta oli silloin käytävissä vain hankeohjelma, joka jälkeensä arvioiden oli huonosti valmisteltu.

Kun toteutussuunnittelua jatkettiin, niin silloin otettiin myös uuden ympäristöluvan vaatimukset huomioon. Hanketta alettiin valmistelemaan toteutusvaiheeseen, elinkaareksi arvioitiin silloin 20 – 30 vuotta.

Alkuperäisen hankeohjelman jälkeen toteutussuunnitteluun lisättiin mm. esikäsitteilyrakennuksen ja tekniikan uusiminen, etuselkeyttämön kattaminen ja koneiston uusiminen, lietteenkäsittelyrakennuksen saneeraus, tekniikan uusiminen sako- ja pullokaivolietteiden vastaanottotiloissa sekä laitteiden uusiminen. Myös kaikissa näissä tiloissa kiinnitettiin huomiota ilmastoinnin, valaistuksen, sähkötekniikan ja hajunpoistotekniikan uusimiseen. Uuden prosessirakennuksen ja tekniikan suunnitteluun tuli lisää mm. UV-laitteet ympäristöluvan vaatimusten mukaisesti. Erilliseen valvomo- tai sosiaalilarakennukseen ei oltu varauduttu hankesuunnittelussa.

Rakentaminen ajoittui vuosille 2018–2020. Korjattu kustannusarvio 6,8 milj.€ ja projektin aikataulu pitivät paikkansa. Puhdistamon koekäyttö alkoi 18.3.2020 ja luovutus tapahtui 18.6.2020.

6. Keurusselän ympäristölautakunta

6.1 Ympäristön ja terveydensuojelu

Vuonna 2009 solmitun yhteistoimintasopimuksen mukaan Keuruun kaupunki toimii Keurusselän ympäristölautakunnan, Keurusselän ympäristönsuojelujaoston ja niiden alaisen Keurusselän ympäristön- ja terveydensuojelutoimiston isäntäkuntana.

Keurusselän ympäristölautakunta vastaa viranomaisena ympäristöterveydestä ja eläinlääkinnästä, ympäristönsuojelujaosto ympäristönsuojelusta. Toimisto tuottaa terveysvalvonnan ja eläinlääkinnän lakisääteiset palvelut Keuruun ohella Jämsän, Mänttä-Vilppula ja Virtain kaupungeille sekä Kuhmoisten ja Ruoveden kunnille ja ympäristönsuojelun osalta Keuruun ja Mänttä-Vilppulan kaupungeille.

Ympäristön- ja terveydensuojelutoimiston lakisääteisiä tehtäviä ovat terveydensuojeluun kuuluva valvonta, elintarvike- ja tupakkavalvonta sekä eläinlääkintähuolto ml. eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta, ympäristönsuojelun osalta ympäristönsuojelu- ja maa-aineslainsäädännön mukaiset lupa- ja valvontatehtävät.

Vuonna 2020 keskeisiä lautakunnassa käsiteltyjä asioita olivat edellisvuoden valvontasuunnitelman arviointi ja henkilöstön rekrytoinnit. Myös taksoja ja maksuja vuodelle 2021 tarkistettiin. Jaostossa päätettiin erilaisista ympäristö- ja maa-ainesluvista sekä vuoden 2021 uusista taksoista sekä hyväksyttiin valvontasuunnitelmaan perustuva vuosittainen valvontaohjelma.

Lautakunnan puheenjohtajuus vaihtuu vuosittain. Kiertojärjestyksen mukaisesti se oli vuonna 2020 Mänttä-Vilppulalla, jonka edustajana toimi Mirja Pirttijärvi. Varapuheenjohtaja oli Juha Rinkinen Virroilta. Lautakunta kokoontui neljä kertaa. Käsiteltäviä pykäläitä oli 29.

Myös ympäristönsuojelujaoston puheenjohtajuus oli vuonna 2020 Mänttä-Vilppulan edustaja Mirja Pirttijärvellä. Varapuheenjohtajana toimi Esko Murtomäki Keuruulta. Jaosto piti vuonna 2020 kuusi (6) kokousta ja käsittelee yhteensä 39 §.

6.2

Taloudelliset tavoitteet

Taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet hyvin.

6.3

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat suunnitellusti. Lautakunnan osalta tavoitteena oli lisätä maakunnan valvontayksiköiden yhteistoimintaa ja yhdenmuikaistaa valvontatyötä Keski-Suomen alueella. Molempiin tavoitteisiin päästiin.

Ympäristönsuojelupuolella saatiin käsiteltyä kaikki maa-aines- ja ympäristölupahakemukset kolmen (3) kk:n määräajassa, ellei käsittelyajan pidentämiselle ollut erityisiä perusteita, kuten esimerkiksi pyydettyjen lausuntojen tai toiminnanharjoittajien vastineiden viivästymisiä. Sen sijaan Keski-Suomen Ely-kekuksen kanssa yhdessä suunniteltu Keuruun Kaivoslahden linnustokunnostus jäi toteutumatta, koska vesilain mukaisen luvan hakeminen edellytti muutoksia tehtyyn suunnitelmaan.

6.4

Henkilöstö

Vuoden aikana tapahtuneita henkilöstömuutoksia olivat valvontaeläinlääkärin ja kahden ympäristöterveystarkastajan irtisanoutumiset. Valvontaeläinlääkärin rekrytointi onnistui vasta toisella kierroksella. Ensimmäisessä rekrytoinnissa sekä varsinaiseksi että varalle valittu jättivät ottamatta viran vastaan. Myös toinen ympäristöterveystarkastajan virka saatiin täytettyä ja toisen täyttämiseen saatiin täyttölupa. Kaksi eläinlääkärinä osallistui jatko- ja uudelleen koulutukseen.

6.5 Erityistä

Vuosi 2020 jäi aikakirjoihin maailmanlaajuisen koronapandemian vuotena. Muiden tavoin myös ympäristön- ja terveydensuojelutoimiston henkilöstö teki laajasti etätöitä annettujen suositusten mukaisesti. Osa lakisääteisestä tarkastustoiminnasta estyi koronarajoitusten takia kokonaan, koska osa tarkastuskohteista oli joko kokonaan suljettu tai niissä vieraileminen oli ulkopuolisilta kielletty. Pääsääntöisesti tehtiin vain riskiperusteisia tarkastuksia. Eläinlääkintä hoidettiin normaalisti. Kohdekäynneillä suojauduttiin maskein ja muine tarpeellisine suojautumisvälinein.

Koronarajoitukset näkyivät myös kokouskäytännöissä. Ympäristölautakunnan ja ympäristöjaoston kokouksiin oli mahdollista osallistua huhti-toukokuun kokouksista alkaen Teams-etäyhteydellä, jonka avulla osallistuja sai näkö- ja kuuloyhteyden kokouspaikalla läsnä olleisiin viranhaltijoihin. Pääosa lautakunnan jäsenistä osallistui kokouksiin koko loppuvuoden ajan Teamsin kautta. Etäyhteyksiä käytettiin apuna myös henkilökunnan keskinäisissä palavereissa ja koulutuksissa sekä rekrytointihaastatteluissa. Etäyhteyksien käyttö sujui hyvin, vaikka tekniikka jouduttiin ottamaan käyttöön nopealla aikataululla.

7. Havainnot tytäryhtiöistä

7.1 Keuruun Toimitilat Oy

Tilikaudella 2020 on ollut erityisen vaikeaa, kun kaupungin ylimmän virkamiesjohdon taholta on tullut jatkuvaa voimakasta ohjausta ulottuen jopa yhtiön hallituksen päätöksentekoon. Yrityksen hallituksen yksi tärkeimmistä tehtävistä on päätöksenteoissaan varmistaa yrityksen etu, ei sen omistajan etua.

Välillä on ollut ristiriitaa omistajaohjauksen ja yrityksen edun välillä ja vähintäänkin on jouduttu ottamaan liian suuria riskejä. Jos näiden välillä on ristiriitaa, niin hallituksen tehtävä on aina asettaa yrityksen etu ensisijaiseksi tavoitteeksi.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kaupungin ylimmän johdon puuttuminen yhtiön hallituksen toimintaan ei ole ollut korrektia omistajaohjaustoimintaa

7.2 Keuruun Energia ja kehittämisyritys Keulink Oy

Näiden yhtiöiden osalta tarkastuslautakunta viittaa arviointikertomuksen alussa mainittuihin koko konsernia koskevien ohjeistusten valmisteluun, joissa yhtiöt sivuutettiin valmistelusta. Myös omistajaohjauksessa näitä yhtiöitä kohtaan on ollut epä johdonmukaisuutta.

Lopuksi

Kokonaisarviona vuoden 2020 toiminnasta voidaan todeta, että kaupungin eri hallintokunnat ovat pystyneet tuottamaan kuntalaisille vaativia haasteita täynnä olleissa olosuhteissa tehtäviensä edellyttämät peruspalvelut.

Keuruulla 19.5.2021

Tapio Paappanen
puheenjohtaja

Helena Kukkamo
varapuheenjohtaja

Sanna Turunen
jäsen

Esa Ryyänen
jäsen

Raimo Viitanen
jäsen